

การศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่มีต่อล้ง บ้านบุงสิบสี่ ตำบลโนนทอง
อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

A study of grapefruit growers towards Long Ban Sifour, Non Thong Subdistrict, Kaset Somboon District,
Chaiyaphum Province

ณัฐพร แสนคำ¹ กิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิญญู มะลิตัน³

E-mail: sb6440307102@lru.ac.th

โทรศัพท์: 0629872841

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่มีต่อล้ง บ้านบุงสิบสี่ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. เพื่อศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่มีต่อล้ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เกษตรกร จำนวน 40 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured interview) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางกายภาพของระบบการผลิต ได้แก่ ลักษณะของพื้นที่ ชนิดของดิน ขนาด พื้นที่ทำการเกษตร และพื้นที่เพาะปลูกส้มโอ ประสบการณ์ในการทำสวนส้มโอ ระยะทางจากสวนส้มโอถึงแหล่งรับซื้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการผลิต ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของการผลิต เช่น ที่ดิน เงินทุน ความชำนาญ ความรู้ อายุ แรงงานในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำการเกษตร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกษตรกรแต่ละรายมีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปลูกส้มโอ,ล้ง

Abstract

Research on the study of grapefruit farmers towards Long Ban XIV, Non Thong Subdistrict, Kaset Somboon District, Chaiyaphum Province The objective is to study 1. The informant group included 40 farmers using qualitative research methodology. The instrument used is structured interview and data analysis is performed by analyzing the content. The results showed that the physical characteristics of the production system include the characteristics of the area, type of soil, size, agricultural area, and grapefruit cultivation area. Pomelo farming experience The distance from the pomelo orchard to the place of purchase, which is related to the purpose of production. Advantages and disadvantages of production such as land, capital, expertise, knowledge, age, household labor Experience in farming, etc. These make each farmer different.

Keywords: Farmers who grow grapefruit, Fruit Packing Plant

¹ นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ค

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

กิ่งก้านสาขาที่เรื้อนยอด ลำต้นมีสีน้ำตาล มีหนามเล็ก ๆ สูงประมาณ 8 เมตร ใบเป็นแผ่นหนาสีเขียวเข้ม โคนก้านใบมีหูใบแผ่ ออกเป็นรูปหัวใจ แผ่นใบเหมือน มะกรูด คือแบ่งใบเป็น 2 ตอน แต่ขนาดใบใหญ่กว่า ใบหนาแข็ง มีสีเขียวแก่ มีกลิ่นหอม ดอกออกเป็น ช่อสั้นหรือดอกเดี่ยวตามบริเวณง่ามใบ มีสีขาว ปลายกลีบมนมี 4 กลีบ กลางดอกมี เกสร 20-25 อัน ผลกลมโตบางพันธุ์ตรงขั้วมีจุดสูง ขึ้นมาผิวผลเมื่อยังอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่จัดเปลี่ยนเป็นสีเขียวยอมเหลือง ผิวของผลไม่เรียบ ผิวของเปลือกผลมีต่อมน้ำมันกระจายทั่วไป ภายในผลเป็นช่อง ๆ มีแผ่นบาง ๆ สีขาวกั้นเนื้อให้แยกออกจากกัน เนื้อแต่ละส่วนเรียกว่า "กลีบ" มีรสหวานหรือหวานอมเปรี้ยว มี เมล็ดฝังอยู่ระหว่างเนื้อมากกว่า 1 ประเทศไทยมีหลายพันธุ์บางพันธุ์มีลักษณะ ใกล้เคียงกันแต่ปลูกคนละท้องที่จึงเรียกชื่อแตกต่างกัน ไปพันธุ์ส้มโอที่ปลูก เพื่อการค้าแบ่งออกได้ดังนี้ 1.พันธุ์การค้าหลักได้แก่ขาวพวงขาวทองดีขาวน้ำผึ้ง เป็นต้น 2.พันธุ์การค้าเฉพาะแห่ง ได้แก่ขาวแป้นขาวหอมขาวแตงกวา ท่าซ้อยขาวใหญ่หอมหาดใหญ่เจ้าเสวยกรุงนขาแก้ว (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2537.)

ส้มโอประสบปัญหาผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคเมื่อความต้องการของตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ผลผลิตยังเท่า เดิม ประกอบกับการเกิดปัญหาผลไม่สมบูรณ์ เมื่อผลร่วงหรือที่เกษตรกร เรียกว่า “อาการปล่อยั่ว” ซึ่งมีลักษณะอาการขั้วเหลือง และร่วงหล่นก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิตประมาณ 1 เดือนส่งผลให้เกิดความเสียหายกับผลผลิตและสูญเสียรายได้เป็นอย่างมากต่อ เกษตรกร(พงษ์นาค และคณะ, 2552) และยังมีโรค เช่น ลูกลาย โรครากเน่า โรคแคงเกอร์ สัตว์ศัตรูพืช เช่น หนู กระรอก ที่คอยกัด และลูกส้มทำให้ส้มโอเกิดความเสียหาย แมลงศัตรูพืช เช่น มวนเขียว หนอนขนใบ หนอนเจาะกิ่งส้ม ฯลฯ เป็นอุปสรรคต่อผลผลิต ส่งผลให้ผลผลิตลดลง ความไม่สม่ำเสมอของคุณภาพผลผลิตทำให้ผลผลิตส้มโอไม่เพียงพอต่อผู้บริโภคส้มโอเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ สูงในการเพิ่มรายได้แต่บรรเทาความยากจนของเกษตรกรไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งซึ่งประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลกระทบของอุณหภูมิและปัญหาพายุธรรมชาติทางการค้าไม่เป็นธรรมและมีการกระทำหรือตกลงรวมกันอันมีลักษณะผูกขาดทางการค้า การประกอบธุรกิจโรงคัดบรรจุผลไม้ (ล้งจีน) โดยมีการกระทำหรือตกลงรวมกัน ระหว่างผู้ประกอบการเพื่อซื้อผลไม้จากชาวสวนเป็น จำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันก็มีการกำหนดราคาสำหรับ ผลไม้บางส่วนให้ต่ำกว่าราคาตลาด

มิตรารณ ลิทธิเดช และ วชิร ศรีคำ (2562) ได้กล่าวถึง ล้ง ว่าหมายถึง โรงคัดบรรจุผลไม้อันเนื่องมาจากกิจกรรมการ ดำเนินงานของผู้ประกอบการล้งนั่นเอง ดังนั้น โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึง “ล้งผลไม้” จึงหมายถึง โรงเรือนหรือโกดังที่ผู้ประกอบการใช้ ในการเก็บผลไม้ทั้งนี้ ผู้ประกอบกิจการล้งจะทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมผลไม้ด้วยการรับซื้อผลไม้จากชาวสวนเพื่อนำมาคัดคุณภาพของ ผลไม้ที่ซื้อมา ทำการบรรจุผลไม้ลงในบรรจุภัณฑ์ที่จำแนกตามคุณภาพของผลไม้ และขนส่งไปยังตลาดปลายทางเพื่อนำไปขายต่อทั้งใน และต่างประเทศ คำว่า “ล้ง” ใกล้เคียงกับเสียงและความหมายจากภาษาจีนว่า 垄断 (หล่งตัน) หมายถึง การผูกขาดซึ่งเป็น มุมมองหรือความเข้าใจของคนไทยที่มองถึงการผูกขาดของผู้ประกอบการโรงคัดบรรจุผลไม้ชาวจีน(ล้งจีน)

ปัญหาผลกระทบของเกษตรกร ด้านสภาพดินฟ้าอากาศ เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกส้มโออยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.17) ซึ่งพบว่าเกษตรกรไม่ได้สนใจเรื่องอุณหภูมิในการปลูกส้มโอ ปัญหาที่น่าเสียดายที่มีก็ไม่ส่งผลต่อเกษตรกรโดยตรงเพราะ ส่วนใหญ่จะเน่าเสียภายนอกไม่เข้ามาถึงคุกลองเล็กๆ ที่เกษตรกรใช้รดน้ำต้นส้มโอ ด้านการปลูก เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการ ปลูกส้มโออยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.46) จากเกษตรกรที่ไม่ยอมตากดินทิ้งไว้ 1-2 เดือนเพื่อฆ่าเชื้อโรค เพราะเกษตรกรคิดเห็นว่าเป็น การเสียเวลาและไม่มี ความจำเป็น จึงไม่ได้ให้ความสำคัญ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำกิ่งพันธุ์มาชุดหลุมและนำปลูกเลย ส่วนระยะปลูก เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ การปลูกระยะห่าง 6 x 6 เมตร เนื่องจากพื้นที่ที่มีจำกัดจึงทำให้เกษตรกรไม่ สามารถปลูกได้ตามคำแนะนำ ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกส้มโออยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 2.33) เนื่องจากเกษตรกรมองว่า ส้มโอมีแมลงรบกวนน้อย แต่โดยส่วนมากจะเป็นโรค และกระรอกที่ทำให้ผลผลิตเสียหายอย่าง มาก ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการเกษตร (2542) โรคโคนเน่าและรากเน่า โรคนี้เกิดจากเชื้อราชนิดเดียวกันกับโรคยางไหล มักจะเกิด บริเวณโคนต้นใกล้ผิวดิน อาการที่รากจะเป็นเช่นเดียวกับที่โคนต้น ในระยะนี้ใบจะเหลืองซีดร่วงหล่น กิ่งเริ่มแห้ง และตายในที่สุด

ด้านการตลาด เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 2.16) จากการ สัมภาษณ์เกษตรกร พบว่า ค่าปุ๋ย ค่าแรงที่สูงขึ้น ไม่มีผลต่อการปลูกส้มโอ เพราะโดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะดูแลสวนเอง ในส่วนของค่า ปุ๋ยเกษตรกรก็จะใช้ปลาหมักกับกากน้ำตาลทำให้อัตราต้นทุนในการปลูกส้มโอ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่มีต่อสิ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการศึกษาวิจัยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) เพื่อให้ได้ กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย เลือกจากผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน และประชากร บ้านบึงสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 40 คน เพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพปลูกส้มโอ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน
  - 3.1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกส้มโอ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา
  - 3.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจ ทักษะ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกส้มโอ
  - 3.3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการปลูกส้มโอ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมจากเอกสารนำมาวิเคราะห์ โดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำข้อมูลมาอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆจากองค์การบริหารส่วนตำบลโนนทอง ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ วารสาร และเว็บไซต์ต่างๆ ข้อมูลจากแบบสอบถามสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกส้มโอ ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์คณะกลุ่มผู้ปลูกส้มโอและกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้องและผู้บริโภค

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และกลั่นกรองข้อมูล ก่อนนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ลักษณะทางกายภาพของระบบการผลิต ได้แก่ ลักษณะของพื้นที่ ชนิดของดิน ขนาด พื้นที่ทำการเกษตร และพื้นที่เพาะปลูกส้มโอ ประสบการณ์ในการทำสวนส้มโอ ระยะทางจากสวนส้มโอถึงแหล่งรับซื้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการผลิตข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของการผลิต เช่น ที่ดิน เงินทุน ความชำนาญ ความรู้ อายุแรงงานในครัวเรือนประสบการณ์ในการทำเกษตร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกษตรกรแต่ละรายมีความแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะความพึงพอใจของเกษตรกรเป็นการแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรจากสภาพการผลิตที่เผชิญอยู่

ผลการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 4.1 การศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่มีต่อสิ่ง ในหมู่บ้านบึงสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
  - 1 การปลูกส้มโอและปัญหาผลกระทบในหมู่บ้านบึงสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
    - 4.1.1 การเริ่มปลูกส้มโอในช่วงแรกที่บ้านบึงสิบลี

จากการสัมภาษณ์ นาย นันทวิทย์ ดวงมณี ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านและเป็นเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอหมู่บ้านบุงสิบลี พบว่านาย นันทวิทย์ ดวงมณี ได้นำเข้ามาปลูกในหมู่บ้านบุงสิบลี ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

4.1.2 การปลูกส้มโอของเกษตรกรในฤดูกาลที่ให้ผลผลิตมากที่สุด

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ หมู่บ้านบุงสิบลี ช่วงฤดูที่ให้ผลผลิตมากที่สุดอยู่ประมาณช่วงเดือนสิงหาคม กันยายน และตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผลผลิตแก่ออกสู่ตลาดในช่วงเวลาเดียวกันทำให้มีราคาถูกและยังมีการออกดอกได้น้อยและไม่แน่นอนในรุ่นนอกฤดูกาล

4.1.3 พื้นที่ในการปลูกส่วนใหญ่ของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอหมู่บ้านบุงสิบลี

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ หมู่บ้านบุงสิบลี นิยมปลูกในพื้นที่ราบลุ่มไม่ได้จำกัดพื้นที่ เพราะพื้นที่ทำกินของเกษตรกรของผู้ประกอบอาชีพปลูกส้มโอแต่ละครอบครัว มีพื้นที่ที่แตกต่างกันและลักษณะดินและน้ำที่ถึงพื้นที่ในการปลูกที่เหมาะสมต่อการปลูกส้มโอ

4.1.4 อายุการเริ่มออกดอกของส้มโอของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอหมู่บ้านบุงสิบลี

จากการสัมภาษณ์โดยทั่วไปเกษตรกรหมู่บ้านบุงสิบลี ถ้าปล่อยให้ส้มโอออกช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ (ขึ้นน้ำและเปิดตาเดือนธันวาคม) ก็จะเป็นส้มปีหรือส้มตามฤดูกาล ซึ่งส้มโอทองดีหลังออกดอกนับไปอีกราว 7.5-8 เดือน จึงจะแก่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ถ้าเป็นส้มโอขาวแตงกวา อายุจะสั้นกว่าราว 7 เดือน ก็จะเก็บเกี่ยวได้ แต่ถ้าเป็นส้มโอนอกฤดูกาลก็จะต้องให้ออกดอกมาก่อนหน้านี้ เช่น บังคับให้ออกดอกมาในช่วงเดือนมิถุนายน-ตุลาคม ก็แล้วแต่เกษตรกรว่าจะวางแผนให้ออกช่วงเดือนไหนขึ้นอยู่กับการวางแผนของตัวเกษตรกรเอง

4.1.5 วิธีการดูแลรักษาส้มโอของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอหมู่บ้านบุงสิบลี

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรซึ่งได้บอกว่าต้นส้มโอต้องการการบำรุงดูแลรักษาเนื่องจากการสูญเสียอาหารและพลังงานไปมากเพื่อให้สภาพต้นกลับมีความสมบูรณ์ได้รวดเร็วสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตในระยะยาวต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน นอกจากการจัดการให้น้ำและปุ๋ยที่เหมาะสมแล้วการปฏิบัติจัดการสวนช่วงก่อนและหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความสำคัญต่อการผลิตส้มโอคุณภาพ ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู การควบคุมวัชพืช เป็นการเร่งการสร้าง การเจริญเติบโตและการดูแลรักษากิ่งใบรุ่นใหม่ให้เจริญและพัฒนาได้อย่าง สมบูรณ์

4.1.6 ปัญหาและผลกระทบของผู้ปลูกส้มโอบ้านบุงสิบลี

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรซึ่งจะพบปัญหาส้มโอตั้งแต่แตกใบอ่อน ออกดอก ติดผล พัฒนาจนถึงระยะเก็บเกี่ยว พบการเข้าทำลายของแมลงศัตรูที่สำคัญทุกระยะ โดยระยะแตกใบอ่อน มีการเข้าทำลายของหนอนขอนใบส้ม และ เพลี้ยไฟ ระยะออกดอก ติดผลอ่อนมีการเข้าทำลายของเพลี้ยไฟซึ่งทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพผลผลิตลดลงหรือไม่ให้ผลผลิตและต้นตายไปในที่สุด

ผู้ประกอบการล้งผลไม้ (โรงคัดบรรจุผลไม้) จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ (1) ผู้ประกอบการล้งผลไม้ที่ดำเนินการโดยผู้ประกอบการที่มีสัญชาติไทย และ (2) ผู้ประกอบการล้งชาวจีน หมายถึง นักลงทุน ชาวจีนที่เข้ามาร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการล้งผลไม้ชาวไทยเพื่อดำเนินธุรกิจล้งผลไม้ เมื่อพิจารณาผู้ประกอบการล้งผลไม้การจดทะเบียนในรูปของนิติบุคคลหรือ บริษัทที่ได้รับมาตรฐาน GMP1 แสดงให้เห็นว่ายังคงมีจำนวนผู้ประกอบการล้งที่เป็นบุคคลธรรมดาชาวไทยในสัดส่วนสูงสุดทั้งในปี 2560 และ 2562 และเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลผู้ประกอบการล้งจำแนกตามประเภทของผู้ประกอบการในปี 2562 พบว่า มีจำนวนผู้ประกอบการล้งที่เป็นบุคคลธรรมดาชาวไทยจำนวน 154 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2560 จำนวน 22 ราย เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างผู้ถือหุ้นจะพบว่า ผู้ประกอบการล้งที่เป็นนิติบุคคลไทย 100% มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 25.71 ของจำนวนล้งที่ได้รับมาตรฐาน GMP ทั้งหมดในปี 2560 เป็นร้อยละ 23.32 ในปี 2562 ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนผู้ประกอบการล้งที่เป็นนิติบุคคลไทย 100% เพิ่มขึ้นจาก 54 รายในปี 2560 เป็น 59 ราย

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอที่มีต่อสิ่ง พบว่าเกษตรกรของแต่ละด้านราคาผลผลิต - เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจด้านราคาผลผลิตมากกว่าด้านต้นทุนการผลิต แรงงานทั้งระบบและความยากง่ายในการดูแลตามลำดับ ด้านต้นทุนการผลิต - เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจด้านต้นทุนการผลิตน้อยกว่าด้านความยากง่ายในการขาย ความนิยมของผู้นำชุมชนความนิยมของเกษตรกรคนอื่น ความยากง่ายในการดูแลและแรงงานทั้งระบบตามลำดับ ด้านความยากง่ายในการดูแล - เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจด้านความยากง่ายในการดูแลน้อยกว่าด้านความยากง่ายในการขาย ด้านความยากง่ายในการขาย - เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจด้านความยากง่ายในการขายมากกว่าด้านแรงงานทั้งระบบ นโยบายภาครัฐ ความนิยมของผู้นำชุมชน และความนิยมของเกษตรกรคนอื่นตามลำดับ ด้านความนิยมของผู้นำชุมชน - เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจด้านความนิยมของผู้นำชุมชนมากกว่าด้านแรงงานทั้งระบบ ด้านความนิยมของเกษตรกรคนอื่น - เกษตรกรมีระดับความพึงพอใจด้านความนิยมของเกษตรกรคนอื่นมากกว่าด้านแรงงาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 40 คน พบว่า ช่วงอายุที่มีสัดส่วนจำนวนผู้ตอบ แบบสอบถาม มากที่สุด คือ 46-55 ปี รองลงมาเป็น 36-45 ปี ตามมาด้วย 56-65 ปี และ 26-35 ปีกับ 60 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ในส่วนของระดับการศึกษา มีสัดส่วนจำนวนมากที่สุด คือ ระดับ ประถมศึกษา รองลงมาเป็น มัธยมศึกษาตอนต้น ตามมาด้วย มัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรี หรือสูงกว่า ตามลำดับ ส่วนข้อมูลพื้นที่ปลูกส้มโอ มีสัดส่วนจำนวนมากที่สุด คือ 0-10 ไร่ รองลงมา เป็น 11-20 ไร่ ตามมาด้วย 21-30 ไร่ 31-40 ไร่ และ 40 ไร่ขึ้นไปตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร รับจ้างทั่วไป ผู้ศึกษาจึงให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่ปลูกส้มโอบ้านบึงลิบส์ ตำบลโนนทอง อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ด้านการศึกษาการปลูกส้มโอ ด้านการมีรายได้เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำอาชีพเสริม และมีรายได้ให้แก่คนในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. พัฒนาด้านปัญหาและผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ

เอกสารอ้างอิง

(กรมส่งเสริมการเกษตร, 2537.) การปลูกส้มโอ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
กรมส่งเสริมการเกษตร 2542. ส้มโอปลอดโรค โครงการไม้ผลและพืชสวนอินทรีย์-สหภาพยุโรป
กรมส่งเสริมการเกษตร, ผลไม้, <http://www.cpd.go.th/cpd/thaiaseancoop>
ปัญญา ธยานานนท์. 2541. เอกสารวิชาการที่ 21 ส้มโอ. สถาบันวิจัยสวนพืช กรมวิชาการเกษตร.
พงษ์นารถ นาถวรานันต์ และ คณะ. 2552. โครงการการศึกษาสาเหตุการร่วงของผลก่อนการเก็บเกี่ยว
หลวงบุเรศบำรุงการ. 2561. การทำไร่ส้ม. สมาคมพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์